

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA RAČUNALNIŠTVO IN INFORMATIKO

Luka Horvat

Elektronsko naročanje v restavraciji

DIPLOMSKO DELO

VISOKOŠOLSKI ŠTUDIJSKI PROGRAM
PRVE STOPNJE
RAČUNALNIŠTVO IN INFORMATIKA

MENTORICA: doc. dr. Mira Trebar

SOMENTOR: as. dr. David Jelenc

Ljubljana, 2021

COPYRIGHT. Rezultati diplomske naloge so intelektualna lastnina avtorja in Fakultete za računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani. Za objavo in koriščenje rezultatov diplomske naloge je potrebno pisno privoljenje avtorja, Fakultete za računalništvo in informatiko ter mentorja.

Besedilo je oblikovano z urejevalnikom besedil \LaTeX .

Fakulteta za računalništvo in informatiko izdaja naslednjo nalogo:

Tematika naloge: Elektronsko naročanje v restavracij

Besedilo teme diplomskega dela študent prepíše iz študijskega informacijskega sistema, kamor ga je vnesel mentor. V nekaj stavkih bo opisal, kaj pričakuje od kandidatovega diplomskega dela. Kaj so cilji, kakšne metode uporabiti, morda bo zapisal tudi ključno literaturo.

Na tem mestu zapišite, komu se zahvaljujete za izdelavo diplomske naloge. Pazite, da ne boste koga pozabili. Utegnil vam bo zameriti. Temu se da izogniti tako, da celotno zahvalo izpustite.

Kazalo

Povzetek

Abstract

1	Uvod	1
2	Struktura in razvoj aplikacije	3
2.1	Podatkovna baza	5
2.2	Strežnik	7
2.3	Odjemalec	10
2.3.1	Kaj je reaktivnost?	11
2.3.2	Delovanje reaktivnost v Vue	12
2.3.3	Knjižnice in dodatki	12
3	Delovanje aplikacije	15
3.1	Vmesnik za gosat	15
3.2	Vmesnik za natakarja	15
3.3	Vmesnik za kuharja	15
4	Diskusija	17
5	Sklepne ugotovitve	19
	Literatura	21

Seznam uporabljenih kratic

kratica	angleško	slovensko
SPA	single page application	aplikacija na eni strani
SQL	structured query language	strukturirani povpraševalni jezik za delo s podatkovnimi bazami
CLI	command-line interface	znakovni uporabniški vmesnik
REST	representational state transfer	aktualni prenos stanja

Povzetek

Naslov: Elektronsko naročanje v restavraciji

Avtor: Luka Horvat

Pride na koncu.

Ključne besede: Slovenija, naročanje, neuspešni projekti, rešitev, spletna aplikacija.

Abstract

Title: Diploma thesis sample

Author: Luka Horvat

This sample document presents an approach to typesetting your BSc thesis using L^AT_EX. A proper abstract should contain around 100 words which makes this one way too short.

Keywords: computer, computer, computer.

Poglavje 1

Uvod

Slovenija velja za državo z veliko število restavracij, vendar le malo iz med njih uporablja napredne sisteme naročanja kot npr. ena izmed večjih verig s hitro prehrano, McDonalds. V Sloveniji je bilo nekaj projektov s podobnimi idejami, vendar z napačnimi cilji zaradi katerih so bili neuspešni. Eden izmed razlogov da jim ni uspelo je bilo sabotiranje sistemov s strani natakarjev, saj so misli da bo tehnologija zamenjala njegove službe. V zavedanju teh problematik smo se odločil narediti diplomski nalogo na to temo.

Zamislili smo si sistem za oddajanje naročil v restavracijah, ki ne bi bil namenjen zamenjavi ljudi v strežbi, temveč kot pregledovalnik (angl. Menu) oziroma naročanju hrane in pijače. Aplikacija za stranke bi bila na tablicah, ki bi bile locirane na vsaki mizi restavracije. Stranka bi bila tista, ki bi se odločila ali želi pri naročanju uporabiti stik z osebo v strežbi ali bi naročila z uporabo aplikacije na tablici. Natakarju bi s tem omogoči več časa, katerega bi lahko posvetil pripravi pijače, kvaliteti postrežbe in ostalih dolžnosti. Tudi stranke, katere sedaj veljajo za bolj zahtevne in neučakane na vseh področij, bi bile hitreje in bolj kvalitetno postrežene. Tako bi imeli poleg restavracij z hitro prehrano tudi restavracije s hitro postrežbo.

Aplikacija bi bila sestavljena iz treh osnovnih pogledov, ki bi bili namenjeni gostu, natakarju in kuharju.

Poglavje 2

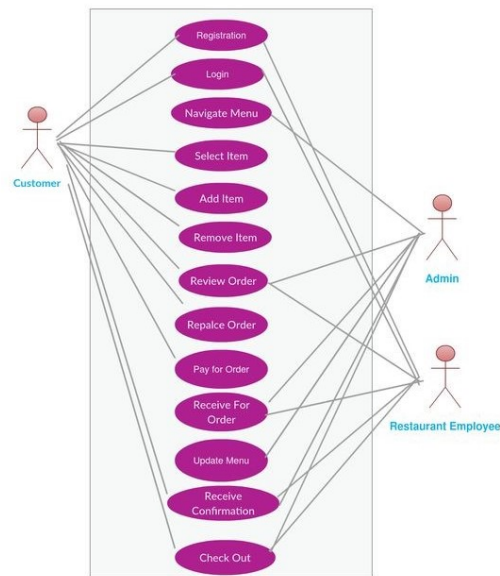
Struktura in razvoj aplikacije

Aplikacija je sestavljena iz treh pogledov, in sicer uporabnik oziroma gost, natakar in kuhar katere funkcionalnosti prikazuje slika 2.1.

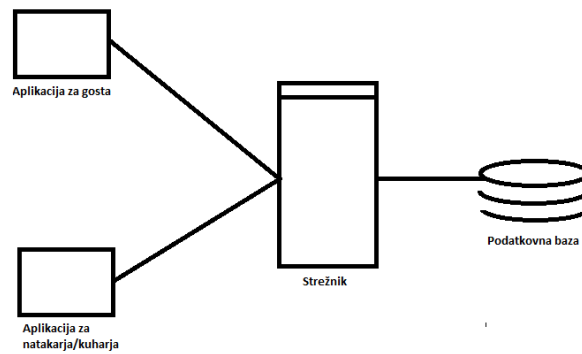
Gost lahko odda, spremeni ali zaključi naročilo. Za eno mizo je lahko hkrati odprto eno naročilo. To pomeni, da morajo za mizo naročiti skupaj. V restavraciji je lahko večje število miz. Natakar lahko sprejme, zavrne, uredi ali zaključi naročilo. V restavraciji je lahko neomejeno število natakarjev, ki streže istočasno. Kuhar lahko sprejme, zavrne ali sporoči, da jed za neko naročilo že pripravljena. Restavracija ima lahko več kuharjev, vendar samo en kuhar hkrati lahko uporablja aplikacijo. Omejitev je v podatkovnem modelu.

Za delovanje sistema sem uporabil podatkovno bazo, strežnik in odjemalca. Gre za koncept, ki ga je moč prilagajati predvsem z uporabniškega vidika. Slika 2.2 prikazuje koncept moje aplikacije.

Podatkovna baza je namenjena shranjevanju vseh podatkov, ki so pomembni, da se ne izgubijo oziroma se razlikujejo za vsako restavracijo. Strežnik je kot neke vrste RESTful vmesnik, ki servira podatke iz podatkovne baze odjemalcu. Odjemalca sta v našem primeru dve ločeni spletni aplikaciji, in sicer za gosta ter natakarja oziroma kuharja, ki je skupen.

Slika 2.1: Diagram primerov uporabe spretnega naročanja

Slika 2.2: Struktura aplikacije

2.1 Podatkovna baza

Najprej smo izdelali fizično obliko podatkovne baze, katero smo kasneje pretvorili v MySQL. Podatkovna baza je sestavljena iz šestih tabel, ki so: ProductType, Product, ProductOrder, Order, User, Table. Slika 2.3 prikazuje fizično obliko podatkovne baze.

[1,1]

Slika 2.3: Fizična oblika podatkovne baze

ProductType tabela je namenjena zapisom vrsti jedi t.i. predjedi, glavne jedi, sokovi, piva,... Sestavljena je iz atributov ID, Name in Type. Atribut Type je namenjen razlikovanju hrane in pijače.

Product tabela je namenjena opisu hrane in pijače ter je sestavljena iz atributov: ID, Name, Price, Size, Calorie, Picture in Description. V atribut Picture se zapiše ime slike, ki se prikaže v aplikaciji. Vse slike sem hranil v datoteki na lokalnem strežniku Apache.

ProductOrder tabela je namenjena količini in končni ceni vsake hrane in pijače v naročilu. Sestavljena je iz atributov: TotalPrice in Quantity. Zapis ne more obstajati če nima definiranega naročila. Tabela je nastala zaradi razmerja M:N t.i. mnogo-proti-mnogo med tabelo Product in Order.

Order tabela je namenjena zapisovanju naročila in njegovih podrobnosti. Sestavljena je iz atributov: ID, Start, End, OrderStatus, CookStatus, Payment. Vsebuje tudi tuji ključ ID od table Table, ki je zelo pomemben saj določuje na katero mizo je vezano naročilo. Atributa OrderStatus in CookStatus sta nemanjena sporočanju statusa naročila med vlogami. Uporabil sem ENUM za vrsto parametra, saj gre za vrednosti, ki se ne spreminjajo.

Table tabela je namenjena shranjevanju miz v restavracijah. Sestavljajo jo atributi: ID, Name in Position, v katerega se lahko bolj podrobno opiše lokacijo mize.

User tabela je namenjena predvsem aplikativnem delu za natakarje in kuharje. Sestavljena je iz atributov: ID, Role, Name in Password.

Strukturo podatkovne baze smo naredili s pomočjo programa Toad DataModler. To je orodje za izdelavo visokokakovostnih podatkovnih modelov [4]. Omogoča izdelavo logičnih in fizičnih podatkovnih modelov, kar pripore k lažjemu razumevanju in razvijanju podatkovne baze. Njegova najboljša funkcionalnost je, da lahko generiramo SQL kodo v različne podatkovne sisteme kot npr. MySQL, Ingres, Microsoft Azurem, Microsoft Access, Microsoft SQL Server,...

Za izvoz podatkovne baze smo uporabili MySQL. To je eden od odprtokodnih sistemov za upravljanje s podatkovni bazami, ki za delo s podatki

uporablja jezik SQL [7]. Napisan je v programskem jeziku C in C++ in deluje v vseh modernih sistemih npr. Windows, Linux, OS X, ... Prva verzija je bil razvita leta 1995 s strani Michael Widenius in David Axmark. Kratica My izhaja iz imena prve hčerke očeta Michaela.

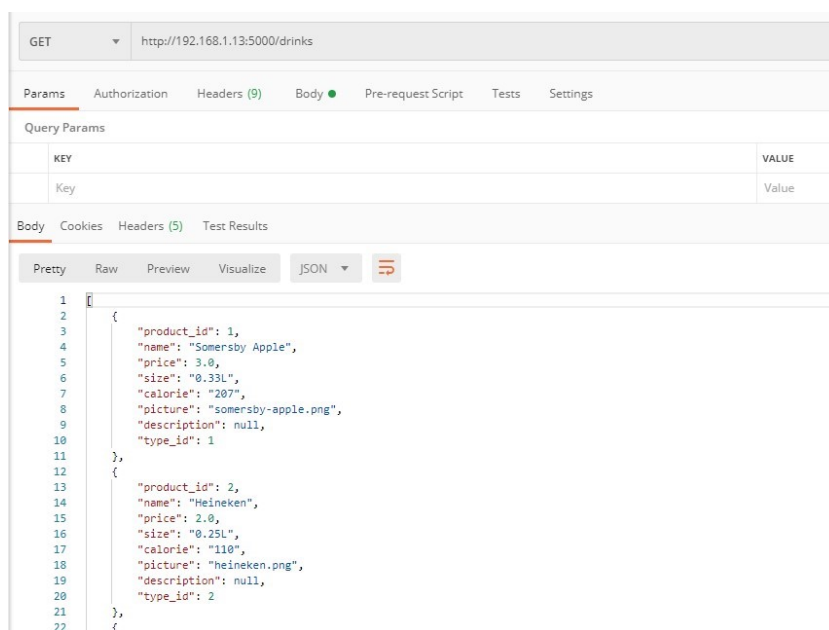
Najbolj zahtevno je napolniti podatkovno bazo, katero delo smo si olajšali s pomočjo phpMyAdmin. To je ime za spletni vmesnik, ki omogoča upravljanje z MySQL podatkovnimi bazami. Program je vključen v XAMPP in sicer znotraj aplikacije MySQL. Je zelo močno orodje in predvsem enostavno za uporabo.

2.2 Strežnik

Strežniški del aplikacije smo izdelali po zahtevah RESTful arhitekture, ki vsebuje 6 načel.

- 1.) Client-server - omogoča razširljivost uporabniškega dela na več platformah s poenostavitvijo strežniških komponent.
- 2.) Stateless - vsaka zahteva od odjemalca mora vsebovati vse potrebne podatke, da pridobi odgovor. Strežnik ne sme shranjevati lokalno nobenih podatkov od odjemalca.
- 3.) Cachable - vsak odgovor od strežnika more biti označen kot cacheable or non-cacheable.
- 4.) Uniform interface - uporabljeni morajo biti standardi oziroma globalni koncepti npr. HTTP standart za opis komunikacije - ali gre za GET, POST, ...
- 5.) Layered system - slojevit sistem, sestavljen iz hierarhičnih slojev z namenom omejevanja komponent.
- 6.) Code on demand (optional) - opcijsko načelo. Strežnik na zahtevo odjemalca pošlje oziroma izvede programsko kodo na strani odjemalca.

Vsa zgoraj naštetá navodila smo morali upoštevati pri izdelavi strežnika. Tako smo dobili vmesnik, ki na zahtevo odjemalca servira podatke v JSON formatu. Primer na sliki 2.4, ko odjemalec zahteva podatke vseh pijač iz podatkovne baze (HTTP metoda GET). Strežnik omogoča tudi urejanje in

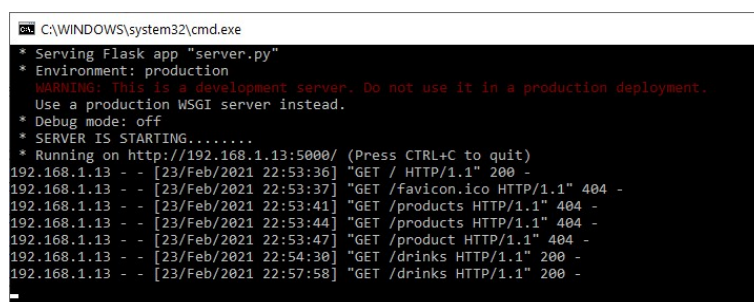

Slika 2.4: Primer serviranja podatkov na strežniku

brisanje podatkov v podatkovni bazi, vendar zato more biti ustrezna HTTP metoda POST. Spremljanje zahtevkov, ki prihajajo na strežnik, je mogoče preko CLI vmesnika, slika 2.5, ki v primeru nepopolnosti servirajo ustrezno napako.

Strežnik smo napisali v programski jeziku Python in knjižnici Flask. Zaradi težav s sinhronizacijo podatkov v realnem času na strani odjemalca smo znotraj Flask uporabil še WebSocket. To je napredna tehnologija, ki omogoča odpiranje dvosmerne interaktivne komunikacijske seje med odjemalcem in strežnikom. Primer uporabe je npr. pogovor preko družbenih omrežjih. V naši aplikaciji so s tem lahko vsi odjemalci hkrati obveščani o spremembah na strani podatkovne baze.

Flask je eno izmed najbolj popularnih spletno aplikacijskih vmesnikov (angl. Framework) [9]. Zasnovan je tako, da omogoča hiter in enostaven začetek z možnostjo razširitve na zapletene aplikacije. V primerjavi z Django spletnim vmesnikom je za enak primer veliko bolj ekspliciten. Flask je prvotno


```
C:\WINDOWS\system32\cmd.exe
* Serving Flask app "server.py"
* Environment: production
  WARNING: This is a development server. Do not use it in a production deployment.
  Use a production WSGI server instead.
* Debug mode: off
* SERVER IS STARTING.....
* Running on http://192.168.1.13:5000/ (Press CTRL+C to quit)
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:53:36] "GET / HTTP/1.1" 200 -
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:53:37] "GET /favicon.ico HTTP/1.1" 404 -
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:53:41] "GET /products HTTP/1.1" 404 -
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:53:44] "GET /products HTTP/1.1" 404 -
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:53:47] "GET /product HTTP/1.1" 404 -
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:54:30] "GET /drinks HTTP/1.1" 200 -
192.168.1.13 - - [23/Feb/2021 22:57:58] "GET /drinks HTTP/1.1" 200 -
```

Slika 2.5: Primer spremljanja zahtevkov, ki prihajajo na strežnik

zasnoval in razvil Armin Ronacher kot prvoaprilsko šalo leta 2010. Kljub taki predstavitvi je Flask postal izjemno priljubljen kot alternativa projektom narejenih v Django.

Zahtevek:

```
C:\Users\lukah>curl -I http://192.168.1.13:5000/drinks
```

```
HTTP/1.0 200 OK
```

```
Content-Type: application/json
```

```
Content-Length: 5066
```

```
Access-Control-Allow-Origin: *
```

```
Server: Werkzeug/0.16.0 Python/3.7.3
```

```
Date: Tue, 02 Mar 2021 20:23:57 GMT
```

```
C:\Users\lukah>curl http://192.168.1.13:5000/drinks
```

```
{
  "product_id": 1,
  "name": "Somersby Apple",
  "price": 3,
  "size": "0.33L",
  "calorie": "207",
  "picture": "somersby-apple.png",
  "description": null,
  "type_id": 1
}
```

```
  },  
  {  
    "product_id": 2,  
    "name": "Heineken",  
    "price": 2,  
    "size": "0.25L",  
    "calorie": "110",  
    "picture": "heineken.png",  
    "description": null,  
    "type_id": 2  
  },  
  {  
    "product_id": 3,  
    "name": "Heineken",  
    "price": 3.5,  
    "size": "0.5L",  
    "calorie": "220",  
    "picture": "heineken.png",  
    "description": null,  
    "type_id": 2  
  },  
]
```

2.3 Odjemalec

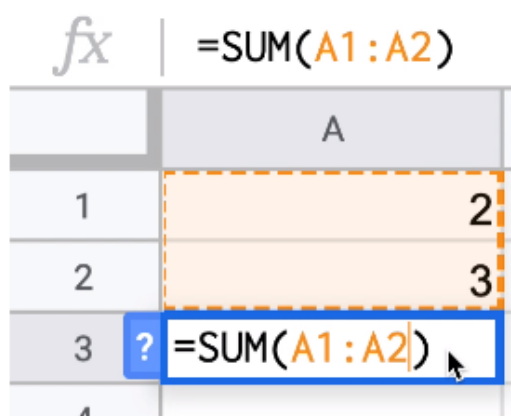
Odjemlaca bi načeloma lahko implementirali v spletnih tehnologijah (HTML, CSS, JS) ali pa v namenski mobilni aplikaciji. Mi smo se odločili za programskem jezik JavaScript in knjižnico Vue. Naredili smo odziven in reaktiven vmesnik, ki deluje v realnem času. Vue je eden izmed mnogih kot npr. Angular, Ember, React, ... poznan pa je predvsem zaradi enostavnosti za upravljanje in izvajanje testov. Vsem je skupna točka reaktivnost, vendar v drugačnem pomenu besede. Gre za to, da se aplikacija postopno pril-

gaja glede na vrednosti podatkov. To prednost sem izkoristil in dodal še knjižnico Vuex, ki služi kot centralizirana baza podatkov za vse komponente v aplikaciji. Podatke i

Da bi to dosegli ne bi potreboali JavaScript zaradi RESTful arhitekture, ki omogoča katerokoli platformo na strani odjemalca.

2.3.1 Kaj je reaktivnost?

Reaktivnost [3], je programska paradigma, ki nam omogoča, da se na deklarativni način prilagodimo spremembam. Dober primer reaktivnosti je npr. funkcija SUM, ki jo uporabljamo v Excelu. Slika 2.6 prikazuje primer v Excelu.

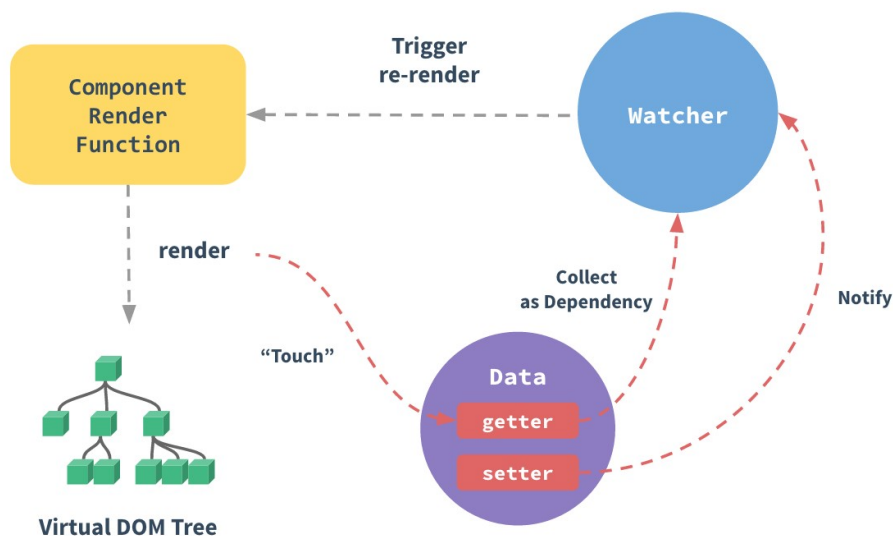
Slika 2.6: Primer funkcije SUM v programu Excel

Če vstavimo številko 2 v prvo celico in številko 3 v drugo celico ter izberemo funkcijo SUM teh dveh celic. Kot rezultat dobimo vsoto obeh števil skupaj, kar ni nič posebnega. Vendar če bomo spremenili vrednost prve celice, bo funkcija SUM avtomatsko posodobila skupno vrednost. Tako deluje tudi reaktivnost v aplikacijah za razliko, da je podatek lahko vezan na več funkciji oziroma delov programske kode, ki se ob spremembi vrednosti posodobijo.

2.3.2 Delovanje reaktivnost v Vue

Vue se torej v primerjavi z navadnim JavaScriptom sprehodi skozi podatke in njihove lastnosti (angl. Properties) pretvori v funkciji Getter in Setter, ki sta nevidni uporabniku [2]. Poglejte si sliko 2.7 za lažjo predstavo.

Torej funkcija Getter pokliče instanco Watcher z namenom odvisnosti do drugih komponent. To pomeni, če je podatek označen kot odvisen (angl. Dependency) bodo nekateri deli programske kode oziroma funkcije poklicane vsakič, ko se spremeni vrednost podatka. Funkcija Setter pa obvesti instanco Watcher, vsakič ko se podatku spremeni lastnost. Ta poskrbi, da se pokliče funkcija upodabljanja (angl. Render) tiste komponente, ki potem prikaže spremembe v samem pogledu aplikacije.

Slika 2.7: Kateri dialekt uporabljati?

2.3.3 Knjižnice in dodatki

Tako kot vsak programski jezik ima tudi Vue svoje dodatke, ki pomagajo pri razvoju aplikaciji. Spodnje smo uporabljali in so vredni omembe.

Vue CLI velja kot standardno orodje za ekosistem Vue [5]. Zagotavlja, da že pri gradnji novega projekta poveže različne dodatke med seboj. To omogoča razviljaku, da se bolj osredotoči na programiranje in ne na povezovanje njih v projekt. Zadeva izgleda nekako tako, da preko CLI vmesnika izbereš kakšen projekt želiš. Imaš seveda že privzete nastavitve, vendar omogoča tudi nastavljanje po meri. Sam sem uporabil Vuex, Vue-Router, ESLint in Vuetify.

Vuex je knjižnica za shranjevanje vrednosti v aplikacijah Vue.js [8]. Služi kot centralizirana baza podatkov za vse komponente v aplikaciji.

Vue-Router je uradni usmerjevalnik za Vue.js [6]. Integrira se globoko z jedrom Vue.js, tako da poenostavi izdelavo SPA aplikacij. Usmerjevalki je mišljen v smislu usmerjanja na druge komponente (angl. Component), ki v Vue.js predstavljajo druge poglede, lahko bi rekli podobno kot odstrani.

ESLint je orodje za prepoznavanje in poročanje o popravkih v programski kodi [1]. Cilje je narediti kodo bolj pregledno in urejeno, kar pripomore k izogibanju napak.

Vuetify je eden izmed mnogih uporabniških vmesnikov, ki je zgrajen na vrhu Vue.js [10]. Za razliko od drugih vmesnikov je Vuetiy enostaven za učenje z več stotimi komponentami izdelanih po specifikacijah Material Design.

Vue-devtools je zgolj dodatek v brskalniku, ki omogoča lažje sledenje delovanja aplikacije in odpravljanju napak.

Poglavje 3

Delovanje aplikacije

3.1 Vmesnik za gosat

3.2 Vmesnik za natakarja

3.3 Vmesnik za kuharja

Poglavje 4

Diskusija

Poglavje 5

Sklepne ugotovitve

Literatura

- [1] About eslint. Dosegljivo: <https://eslint.org/docs/about/>. [Dostopano: 01. 11. 2020].
- [2] How changes are tracked? Dosegljivo: <https://vuejs.org/v2/guide/reactivity.html#How-Changes-Are-Tracked>. [Dostopano: 31. 10. 2020].
- [3] Reactivity in depth. Dosegljivo: <https://v3.vuejs.org/guide/reactivity.html#what-is-reactivity>. [Dostopano: 31. 10. 2020].
- [4] Toad data modeler. Dosegljivo: https://en.wikipedia.org/wiki/Toad_Data_Modeler. [Dostopano: 23. 02. 2021].
- [5] Vue cli overview. Dosegljivo: <https://cli.vuejs.org/guide/>. [Dostopano: 01. 11. 2020].
- [6] Vue router. Dosegljivo: <https://router.vuejs.org/>. [Dostopano: 01. 11. 2020].
- [7] What is mysql? Dosegljivo: <https://dev.mysql.com/doc/refman/8.0/en/what-is-mysql.html>. [Dostopano: 23. 02. 2021].
- [8] What is vuex? Dosegljivo: <https://vuex.vuejs.org/>. [Dostopano: 01. 11. 2020].
- [9] Why is flask good? Dosegljivo: <https://www.fullstackpython.com/flask.html>. [Dostopano: 01. 11. 2020].

- [10] Why vuetify? Dosegljivo: <https://vuetifyjs.com/en/introduction/why-vuetify/>. [Dostopano: 01. 11. 2020].